

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

”NÄYTÖS ALKAA VIIDEN MINUUTIN KULUTTUA”

Raportti back up -laulajan työstä ooppera -ja musikaali -
produktioissa

TEKIJÄ: Janette Teittinen

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Janette Teittinen	
Työn nimi "Näytös alkaa viiden minuutin kuluttua" Raportti back up -laulajan työstä ooppera -ja musikaaliproduktioissa	
Päiväys	3.6.2018
Sivumäärä/Liitteet	28
Ohjaaja Anna-Maria Pekkinen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppanit Savonia-Ammattikorkeakoulu, Kuopion kaupunginteatteri	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Koostetussa opinnäytetyössä tekijä kuvaa työskentelyään produktioissa niin ensimblen jäsenenä kuin back up-roolityössä, aina käsikirjoituksen ja partituurin saamisesta esiintymiseen asti. Tekijän tavoitteena oli suoriutua back up -tehtävistä niin, että esitykset pystyisivät jatkumaan poikkeustilanteista huolimatta normaalisti. Koirien Kalevala -oopperassa back up -tehtävä koski ainoastaan laulua, mutta Viulunsoittaja katolla-musikaalissa tekijä opetteli koko roolin, ja back up -tehtävä määritettiin kunkin tilanteen tarpeisiin sopivaksi.</p> <p>Tekijä päätyi laulamaan Koirien Kalevala-oopperan 25.- ja 26.4.2017 näytöksissä Tytti-sopraanoroolin orkesterimontusta. Paikkaustehtävästä päätettiin kunkin näytöksen aamuna.</p> <p>Viulunsoittaja katolla-musikaalissa tekijä lauloi Hodel-roolin verhoista ja toimi näyttämöllä omassa ensemble -roolissaan 24.- ja 28.10.2017. Paikkaustehtävät päätettiin näytösten aamuina ja tehtäväksi määriteltiin roolin laulun esittäminen, alkuperäisen esittäjän hoitaessa lavatoiminnot.</p> <p>Molemmissa produktioissa tekijä saavutti asettamansa tavoitteet ja sai lisää varmuutta ammattikentällä toimimiseen.</p>	
Avainsanat Musikaali, ooppera, produktio, back up	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Music			
Author Janette Teittinen			
Title of Thesis "Näytös alkaa viiden minuutin kuluttua" – report on working as a back up -singer in opera and musical -productions			
Date	3.6.2018	Pages/Appendices	28
Supervisor Anna-Maria Pekkinen			
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences, Kuopio City Theater			
<p>Abstract</p> <p>In this completed thesis, the author describes the journey working in the following productions as a member of the ensemble and in the backup role from receiving the script and the score until the performance itself. The author's goal was to manage the backup work so fluently that the show was able to go on normally. In the Canine Kalevala Opera the backup assignment only included singing the role, but in the musical Fiddler on the Roof the author was assigned to master the whole role, and the role for each show was defined according to need.</p> <p>The author ended up singing the soprano role of Tytti in the Canine Kalevala Opera performances held in 25th and 26th of April 2017. The backup work was assigned in the morning of each show.</p> <p>In the musical Fiddler on the Roof, the author sang the role of Hodel from backstage and did their ensemble role on stage on the 24th and 28th of October 2017. The backup work was assigned in the morning of each show. The role was defined as singing the role, as the original cast performed the stage activities.</p> <p>The author achieved the set goals and gained more confidence in working in the field of professionals.</p>			
Keywords Musical, Opera, Production, Back up			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	OOPPERA.....	8
2.1	KOIRIEN KALEVALA	8
2.2	HARJOITTELUPROSESSI.....	9
2.2.1	YHTEISET HARJOITUKSET	9
2.2.2	PUVUSTUS JA MASKEERAUS	10
2.2.3	BACK -UP ROOLI.....	11
2.3	ESIINTYMINEN.....	13
2.4	ITSEARVIOINTI	15
3	MUSIKAALI	17
3.1	VIULUNSOITTAJA KATOLLA.....	17
3.2	HARJOITTELUPROSESSI.....	18
3.2.1	YHTEISET HARJOITUKSET	18
3.2.2	BACK -UP ROOLI.....	19
3.3	ESIINTYMINEN	21
3.4	ITSEARVIOINTI	22
4	TAITEILIJAN SISÄINEN MONOLOGI	23
5	NÄYTTELIJÄNTYÖ	24
6	PÄÄTÖKSEKSI	26
7	LÄHDELUETTELO.....	28

1 JOHDANTO

Suurin unelmani pienestä lapsesta asti on ollut tulla oopperalaulajaksi. Rakastan esiintymistä ja laulamista enemmän kuin mitään muuta. Olen aloittanut teatterin harrastuksena 11-vuotiaana Pieksämäen Poleenin teatterissa Hello Dolly -musikaalin taiteellisena avustajana. Sen jälkeen olen ollut mukana parissa kymmenessä produktiossa, erilaisissa rooleissa aina taiteellisesta avustajasta pääroolin töihin. Olen ollut tekemässä musikaaleja, puhe- ja vauvateatterinäytelmiä, operetteja ja oopperaa. Lava on minulle turvapaikka, jossa on aina hyvä olla. Kun salin valot sammuvat ja esiriippu aukeaa, on ilmassa taikaa, jota en osaa selittää.

Tiesin heti opinnot aloitettuani, että haluan tehdä taiteellisen opinnäytetyön, jossa työskentelen tulevaisuuden ammattiini liittyvissä tehtävissä. Kun pääsin toteuttamaan näitä tehtäviä jopa kahdessa hyvin erityyillisessä produktiossa, oli aiheen valinta selvä: koostettu opinnäytetyö. Haluan oppia käyttämään ääntäni mahdollisimman monipuolisesti. Keho on mielestäni instrumenttina kaunis ja täynnä yllätyksiä. Koen olevani tutkimusmatkalla instrumenttiini ja haluan nähdä siitä kaikki puolet. Parasta on, ettei tutkimusmatka lopu ikinä. Mahdollisuuksia on rajattomasti.

Koostetussa opinnäytetyössäni käsittelen kahta produktiota: Koirien Kalevala -oopperaa ja Viulunsoittaja katolla -musikaalia. Koirien Kalevala -oopperassa toimin ensemblessä eli tanssijana ja laulajana koiran roolissa ja lauloin kuorossa sopraanostemmoja. Lauloin Tytti sopraanoroolin back up -roolina, eli minut miehitettiin rooliin mahdollisen sairastapauksen varalle. Viulunsoittaja katolla -musikaalissa olin mukana taiteellisena avustajana ensemblessä ja toimin Hodel roolin back up -näyttelijänä. Molemmat back up -tehtävät sovittiin keskellä harjoituskautta. Produktioihin lähtiessäni en vielä tiennyt tulevani esiintymään myös muissa tehtävissä.

Käsittelen raportissani myös taiteilijan epävarmuutta harjoituskaudella. Pohdin, kuinka säilyttää itsevarmuus, kun kaikki taiteellinen työ tulee tehdä itsenäisesti ilman mahdollisuutta palautteeseen tai ohjaukseen kesken prosessin. Koirien Kalevalassa minulla oli yksi sitz-probe eli musiikillinen läpimeno ja harjoitus laulunopettaja Mari-Anni Hilanderin kanssa. Viulunsoittaja katolla -musikaalissa, kuten useissa ammattilaistuotannoissa, minulla ei ollut tätä mahdollisuutta.

Taiteellisessa työssäni tavoittelin korkeaa, ammattitasaista laatua. Vaikka yleisölle kerrottiin poikkeustilanteista ennen jokaista esitystä, tuli laadun pysyä johdonmukaisena jokaisessa

näytöksessä. Tavoitteenani oli saavuttaa illuusio siitä, että ääni tulee näyttämöltä orkesterimontun tai verhojen sijaan.

Opinnäytetyöni kirjalliselta osiolta odotin konkretiaa ja ääneen sanottuja ajatuksia tehdystä työstä. Minulle paras tapa oppia on ollut kirjoittaa ja pukea ajatuksia sanoiksi, joten tuntui luontevalta valita kaksi mittavaa, suurelta osin itsenäistä työtä myös opinnäytetyöni aiheeksi. Toivoin löytäväni lisää työkaluja itsereflektioon, mikä on tärkeä työkalu laulamisen ja esiintymisen opiskelussa. Odotin innolla myös keskusteluja kokeneempien ammattilaisten kanssa. Suunnittelin etukäteen haastattelevani ammattikentällä toimivaa henkilöä, jotta saisin enemmän kosketuspintaa aiheeseen.

Palaute työstä innosti minua jo hyvin alkuvaiheessa. Olen saanut jokaisesta opiskeluaikani palautekeskustelusta paljon hyviä työkaluja jatkoa varten, joten odotin tätäkin palautekeskustelua innolla, etenkin kun en ollut koskaan saanut asiantuntijoiden palautetta näyttämötyöskentelystä tai pikapaikkauksesta.

Kuva 1. Annie Mestariampuja -musikaali, Frank Butler ja ihailevat naiset. (Kuva: Sami Tirkkonen)

2 OOPPERA

Ooppera on näyttämötaidemuoto, jossa yhdistyvät sekä musiikki että näytteleminen. Oopperat olivat alun perin kuin 1600-luvun elokuvia. Oopperassa usein kaikki puhe oli laulettua, joko resitatiivin eli puhemaisen laulun tai aarioiden eli laulujen muodossa. Oopperalajit olivat aikansa tähtiä. Laulutaide oli suuressa osassa oopperan tarinankerrontaa. Suuria tunteita tuotiin ilmi virtuoosisilla koloratuurikuviolla korostaen ja vaikuttavilla nyansseilla. (Palas, R. 2003)

Oopperan käsikirjoitusta kutsutaan libretoksi ja koko orkesterin ja laulajien nuottikonaisuutta partituuriksi. Oopperat ovat sävelletty sinfoniaorkesterin soitettavaksi, mutta usein käytössä on myös pienempiä soitinyhtyekokonaisuuksia. Koska oopperan "kulta-aika" oli 1800-luvulla, ovat tunnetuimmat oopperat täynnä romanttisen aikakauden suuria tunteita; rakkautta, kuolemaa ja kaipuuta. Toki myös kevyempää sisältöä on Ooppera Buffa-tyylissä eli koomisessa oopperassa. (Riding, A., Dunton-Downer, L 2008)

Oopperassa pääosien esittäjien liikehdintä pidetään usein yksinkertaisena ja tanssista vastaa erillinen tanssiryhmä. Usein puvustus on romanttisen aikakauden mukaisesti runsasta ja se tuo laulamisen lisäksi osakseen haasteita liikkumisen suhteen. (Riding, A., Dunton-Downer, L. 2008)

2.1 KOIRIEN KALEVALA

Koirien Kalevala on Mauri Kunnaksen lapsille suunnattu versio Kalevala-kansalliseepoksesta kuvakirjamuodossa. Jaakko Kuusisto sävelsi tarinasta oopperan, joka sai ensi-iltansa Savonlinnan oopperajuhlilla vuonna 2004. Oopperaa esitettiin Naantalissa musiikkijuhlilla vuonna 2010, jonka jälkeen se rantautui Kuopion kaupunginteatteriin Minna-näyttämölle opiskelijaproduktiona Savonia-ammattikorkeakoulun ja Kuopion Kaupunginteatterin yhteistyönä. Ensi-iltansa ooppera sai Kuopiossa 1.4.2017, ja se esitettiin 12 kertaa loppunmyydyille saleille. (Kuusisto, J. 2017)

Koirien Kalevala -oopperan libretton on kirjoittanut Sami Parkkinen, puvut suunnitellut Riitta Röpelin ja lavastuksen Tarja Väätäinen. Maskeerauksen suunnitteli ja sen teossa esiintyjiä opasti Sanna Virkkula. Kaikissa oopperan esityksissä on ollut käytössä alkuperäiset

lavasteet ja puvustus. Kuopion kaupunginteatterissa oopperan ohjaajana toimi teatterin kiinnitetty näyttelijä Virpi Rautsiala, musiikin harjoitutti ja kapellimestarina toimi Rauno Tikkanen, laulujen harjoituttajana oli Mari-Anni Hilander ja koreografina Virve Varjos. Korrepetiittorina vuorottelivat Reima Raijas ja taiteellista opinnäytetyötään silloin tekevä opiskelija Iris Rissanen. Kuopion kaupunginteatterin lavalla ja orkesterimontussa nähtiin oopperassa noin 60 esiintyjää. (Kuopion konservatorio 5.5.2018)

Koirien Kalevalan musiikki on rytmikästä ja jopa paikoin jazz-vaikutteista. Sävellys on hyvin monipuolista, mutta samat elementit ovat läsnä läpi oopperan. Musiikissa on myös perinteisiä vaikutteita Kalevalan runomitasta.

Koirien Kalevala -ooppera oli osa Suomi 100-juhlavuoden tempauksia Kuopion kaupungissa. Esitimme konserttimuotoisen otteen Sammon takomisesta Tasavallan Presedentti Sauli Niinistölle ja Rouva Jenni Haukiolle Kuopion Musiikkikeskuksen suuressa konserttisalissa Minna Canthin päivänä 19.3.2017.

2.2 HARJOITTELUPROSESSI

2.2.1 YHTEISET HARJOITUKSET

Oopperan harjoitukset alkoivat jo keväällä 2016 Savonia-ammattikorkeakoulun laulajien ensemblekurssilla. Suurin osa harjoituksista käytettiin laulujen harjoittamiseen ilman lava-toimintaa. Kuoro koostui laulun ammattiopiskelijoista, Savonia-ammattikorkeakoulun instrumenttiopiskelijoista ja laulun harrastajista oppilaitoksen ulkopuolelta. Alussa aikaa kului stemmojen harjoittamiseen ja vireen hiomiseen. Kuorosatsi oli paikoin hyvinkin haastavaa, niin rytmisesti kuin melodisestikin, joten oli tärkeää käyttää sen hiomiseen paljon aikaa. Koska kuoro koostui laulajista hyvin erilaisilla taustoilla, oli balanssin saavuttaminen joskus hankalaa. Sopraano ja tenori nousivat paikoin liikaa esiin, ja altto ja basso meinasiivat jäädä kuulumattomiin. Mari-Anni Hilander teki harjoittamisessa tarkkaa työtä, jolla saavutimme erinomaisen lopputuloksen yhtenäisestä kuorosta. Oma haasteeni laulamissa oli paikoin ylävireisyys, jonka sain kuriin keskittymällä bassolinjan kuuntelemiseen. Korkeita ääniä laulaessa koen haastavaksi kuulla sointua, jolloin se kompensoituu minulla ylävireisyytenä. Bassolinjan kuuleminen on helpompaa, koska se resonoi eri taajuudella kuin itse laulamani korkeat äänet.

Ensimmäiset kohtausharjoitukset järjestettiin Kuopion Musiikkikeskuksen tiloissa, mutta pian pääsimmekin jo Kuopion kaupunginteatterin tiloihin. Suurimman osan kohtausharjoi-

tuksista saimme toteuttaa suoraan Minna-näyttämöllä ja pienempiä kokonaisuuksia kävimme läpi teatterin harjoitushuoneessa. Harjoittelu pienemmissä tiloissa osoittautui usein haastavaksi, koska suuri työryhmä ei mahtunut kunnolla tiloihin. Etäisyydet muuttuivat huomattavasti ja suurelle näyttämölle mentäessä tuntui, että tilaa oli valtavasti.

Ohjaaja Virpi Rautsiala teetti työryhmällä paljon erilaisia improvisaatio- ja rentoutumisharjoituksia, jotka auttoivat eläinhahmojen kehittämisprosessia. Lisäksi hän ohjasi paljon ryhmäkeskusteluja. Kävimme ääneen läpi, minkälaisia eläimiä tahdomme olla, millä työkaluilla saavutamme tavoitteemme ja minkälaisia liikemaneereita eläimillä voisi olla. Tavoitteenamme ei ollut kontata näyttämöllä koko 70 minuuttia kestävä teosta, vaan liikkua ihmisenä eläimen luonteella. Itse kehitin eläinhahmoani hakemalla keskitasoa ryhtiini. Liukuin joustavasti, eteenpäin nojautuneena ja raajat hieman koukussa. Tutkin harjoituskaudella erilaisia koirarotuja ja niiden liikekieltä, mistä sain monia ideoita liikkumiseen. Minulle luontevampaa oli tehdä ”naisellisempaa” koirarotua, koska olen liikkeissäni tahattomastikin siro pitkän tanssitaustani takia. Minulle on ollut haastavampaa etsiä ronskimpaa liikekieltä ilman määriteltyä koreografiaa.

Käytössämme oli roolikuljetuskaavakkeet, joihin merkitsimme tulo -ja menosuuntamme näyttämölle, mahdolliset tarpeistomme ja lavatoimintamme. Tämä oli minulle uusi työskentelymetodi, mutta koin sen toimivaksi. Se auttoi hahmottamaan kokonaisuutta jo alusta. Lisäksi pääsin eroon libretosta paljon aikaisemmin kuin normaalisti käsikirjoituksesta esimerkiksi musikaalityössä. Toki tässä produktiossa minulla ei ollut opetettavaa tekstiä laulujen sanojen lisäksi, joten ulkoa muistettavaa ei ollut niin paljoa. Roolikuljetuskaavake auttoi myös pikapaikkauksessa, kun ensemblestä puuttui jäsen sairastapauksen vuoksi.

Edellisissä produktioissa olin merkinnyt kaiken suoraan käsikirjoitukseeni, minkä takia olin pidempään harjoituskaudelle riippuvainen käsikirjoituksesta. Minusta on aina tuntunut, että rooli alkaa muotoutua lopulliseen muotoonsa vasta sitten, kun käsikirjoituksen voi jättää kokonaan lavan taakse. Roolikuljetuskaavakkeen avulla roolia pääsee rakentamaan nopeammin.

2.2.2 PUVUSTUS JA MASKEERAUS

Koirien Kalevalan puvustus oli pelkistetty. Koirien heimo oli vihreissä vaatteissa, susien heimo sinisissä. Eläinhahmo rakentui korvallisesta karvahatusta ja kpäliä muistuttavista jalkineista ja käsineistä. Omissa vaatteissa harjoitellessa koiran olemuksen löytäminen tuntui haastavalta, mutta rooliasut saatuamme se alkoi tuntua luontevalta.

Sanna Virkkulan suunnittelemassa koemaskeerauksessa eläimen identiteetti alkoi selkeytyä. Vaikka lopullinen maskeerausni hieman muutti muotoaan koemaskeerauksesta, koin maskin näkemisen tärkeänä osana roolin muodostumista. Olen aiemmin näytellyt eläintä Suden roolissa Iso Paha Susi -näytelmässä puolinaamio kasvoillani, joten olin skeptinen, kuinka ihmisen kasvot voivat näyttellä kriittiselle lapsiyleisölle uskottavasti eläinhahmoa. Maskeeraus oli kuitenkin oivaltavan yksinkertainen. Se loi illuusion kasvojen eläinmaisesta muodosta, kun katsoi kauempaa. Lisäksi koin, että maskeeraus antoi tilaa ilmaisulle, kun kasvot olivat kokonaan näkyvissä.

Kuva 2. Koirien Kalevalan koemaskissa. Kuva: Sanna Virkkula

2.2.3 BACK -UP ROOLI

Pari kuukautta kuoroharjoitusten alkamisen jälkeen minua pyydettiin Tytti-roolin back up-laulajaksi. Tartuin tilaisuuteen mielelläni, sillä soiva materiaali innosti minua jo kuorotyöskentelyssä. Lauloin kuorossa sopraanostemmaa, joten osan Tytin kuoro- osuuksista osasin jo valmiiksi. Koko roolin opiskelu sujui sutjakkaasti, kun teos ja sen rytmikka oli jo tuttua. Halusin tuoda Tytin rooliin herkkyyttä ja keveyttä, mutta toisaalta myös päättäväisyyttä ja rohkeutta. Tytti on ooperan alussa herkkä ja nuori susi, joka toivoo rinnalleen kumppania

ja elää tottelevaisena äitinsä Louhen vierellä. Tarinan kehittyessä Tytti kuitenkin nousee äitiään vastaan ja auttaa varastamaan Sammon susilta koirien heimolle.

Tavoitteenani oli saada kuulumaan hahmon henkinen kehityskaari laulussa, kun kehollisen ilmaisun hoiti äänensä menettänyt roolin alkuperäinen esittäjä näyttämöllä. Pidín silmällä myös Tytin lavatoimintoja, sillä mielestäni ne rinnastuvat suoraan äänenkäyttöön. Esimerkiksi kohdassa, jossa Tytti juoksee rakennuksen huipulle kutsumaan kaikki seuraamaan Sammon takomista, yritin saada lauluuni samaa kiivautta, mikä syntyy lavalla automaattisesti liikkeen seurauksena.

Roolin analysoiminen tuntui mielekkäältä ja mielikuva Tytistä rakentui mieleeni hyvin aikaisessa vaiheessa. Ajatustasolla tuntui vaikealta rakentaa rooli yksin ilman ohjausta, mutta toimeen ryhdyttyäni sain aikaan tuloksen, jonka takana pystyin seisomaan. Rakensin roolin aivan kuin olisin tehnyt itse myös lavatoiminnot. Koin, ettei ole järkevää irrottaa lauluja kokonaisuudesta, vaikka back up -sopimuksemme kattoikin vain laulamisen paikkaamisen. Esitin itselleni paljon kysymyksiä Tytin valinnoista ja prioriteeteista. Kysymysten esittäminen ja vastausten etsiminen auttoivat minua tekemään perusteltuja valintoja roolin rakentamisessa. Kun minulla oli peruste, oli helpompi hyväksyä lopullinen roolityö, ilman ulkopuolista palautetta harjoittelukaudella.

Suurin haaste Tytin roolissa oli muutaman tahdin a cappella -osuus, joka laulettiin a-vokaalilla. A-vokaali on ollut minulle aina haastava laulaa, joten käytin paljon aikaa sen muokkamiseen. Tavoitteeni oli saada vokaalisijoitus oikeaan kohtaan riittävän eteen ja pehmeä kitakenki riittävän aktiiviseksi. Hain vokaalisijoitusta harjoittelemalla etuvokaaleilla, esimerkiksi I-vokaalilla. Ilman täsmäharjoittelua A-vokaalini jää usein liian takaiseksi, jolloin tekstin tuottaminen sekoittuu fonaatioon eli äänenmuodostukseen. Muutoin materiaali istui äänelleni ongelmitta.

Oopperan solistiset lauluosuudet eivät ole perinteisiä aarioita, vaan suurelta osin resitatiivin kaltaisia kommentteja. Laulettavat osuudet ovat lyhyitä, mutta vaikuttavia. Suosikikseni nousi kohtaaminen Sammon ryöstöstä. Siinä jokaisella roolilla on lauseen mittaisia lauluosuuksia, jotka ovat kaikki tiukan rytmisiä ja melodisesti yksinkertaisia. Kokonaisuus on kuitenkin monisyinen ja näyttävä. Äänimaailman synty on koko ensemblen vastuulla, solisteilla ei ole kohtaauksissa ankkurimaista vetovastuuta. Minua on aina kiehtonut ensembletyöskentely ja se, kuinka suuri joukko saa yhdessä aikaan vaikuttavan kokonaisuuden. Jokaisen osa on tärkeä.

Mielestäni ääneni ja tapani ilmaista istuvat parhaiten juuri oopperaan, joten laulutekniset ratkaisut tässä produktiossa tuntuivat luontevalta. Olen opiskellut klassista laulutekniikkaa eniten, joten matala kurkunpää, korkea kitalaki ja aktiiviset poskipäät ovat minulle laulun 'oletusasetukset'. Tytin rooli lepäsi minun äänelläni mukavalla, pääosin kaksiviivaisen oktaavialan sisällä olevalla alueella.

Kuva 3. Koirien Kalevala. Koirat huomaavat jääneensä kiinni Lemminkäisen hihnaan. (Kuva: Sami Tirkkonen)

2.3 ESIINTYMINEN

Päädyin laulamaan Tytin roolin 25.4.2017 ja 26.4.2017 näytöksissä orkesterimontusta äkillisen sairastapauksen vuoksi. Kävimme ensimmäisen esityksen aamuna läpi oopperan solistisen materiaalini laulunopettaja Mari-Anni Hilanderin kanssa kaupunginteatterin harjoitus-huoneessa. Mielestäni läpimeno oli tärkeä ja otin metodin käyttööni myös muissa produktioissa. Pikainen läpiluku auttoi keskittymään ja muistutti kehoa harjoitelluista asioista. Aiemmin olin aina avannut ääneni vain käyttäen vokaali- ja hengitysharjoituksia, en ollut koskaan laulanut läpi esitettävää materiaalia. Toki täysimittaista oopperaa tehdessä ei kannata laulaa koko roolia, mutta joidenkin aarioiden tai resitatiivien läpilaulamista aion jatkossa kokeilla.

Sijoituin lyömäsoittajan ja 2. viulujen taakse, joten kuulokuva orkesterimontussa oli hieman vääristynyt. En juuri kuullut itseäni tai muita laulajia, vaan suurin osa kuulokuvastani täyttyi lyömäsoittimista. Olin huolissani vireestäni, etenkin kun mahdollisuutta harjoitella orkesterin kanssa pikaisen sound checkin lisäksi ei ollut. Näköyhteys kapellimestariin oli kuitenkin hyvä, joten lähdöissä ei ollut kertaakaan mitään epäselvää. Kapellimestari Rauno Tikkanen otti minuun hyvin kontaktia, mikä rauhoitti oloani orkesterimontussa.

Ennen ensimmäistä näytöstä kaadoin vahingossa vettä päälleni yrittäessäni juoda, käsieni täristessä jännityksestä. Näytöksen alettua tunnelmani oli kuitenkin seesteinen. Olin harjoitellut osani hyvin, ja pidin kehoni aktiivisena laulamalla kuoro-osuuksia ennen Tytin roolin esittelyä. Jos olisin istunut ensimmäiset kohtaukset paikoillani ja odottanut, olisi kehoni todennäköisesti hieman jäykistynyt. Kaikissa Tytin lauluosuuksissa minulla oli itsevarma ja hyvä olo. Pystyin toteuttamaan kaikki harjoittelemani asiat ja sain päästettyä itseni irti nautiskelemaan musiikista. Pysyin keskittyneenä koko oopperan ajan ja kaikki tuntui olevan ohi todella nopeasti.

Toiseen näytökseen menin jo huomattavasti seesteisemmissä tunnelmissa. Avasin ääneni ja kävin läpi muutaman kohdan partituurista. Käteni eivät vapisseet, mutta minulla oli hyvä pieni jännitys, joka auttoi lataamaan energiaa näytökseen. Jälleen esitys tuntui olevan ohi yhdessä hujauksessa.

Kuva 4. Hetki ennen Koirien Kalevala -opperan Tytti-roolin laulamista 25.4.2017. (Kuva: Janette Teittinen)

2.4 ITSEARVIOINTI

Olen ylpeä siitä, miten määrätietoinen ja keskittynyt olin koko back up -roolin harjoitteluprosessin ajan. Ennen projektiin ryhtymistä olin huolissani siitä, kuinka oppisin kaiken pelkällä itsenäisellä harjoittelulla ilman orkesteria tai muita laulajia. Huoli osoittautui kuitenkin aiheettomaksi. Käytin työvälineinä äänitettä sitzprobestamme, soitin pianolla vastaanäyttelijöiden lauluosuudet ja tein paljon mentaaliharjoittelua, jossa kuvittelin olevani orkesterin solistina. Olin yllättynyt siitä, kuinka nopeasti sain materiaalin haltuun. Mahdollisuus tehdä back up -rooli oli hyvin kehittävä ja innostava. Olin aiemmin tehnyt muutamia pikapaikkauksia pienimuotoisissa tehtävissä musikaaleissa ja opereteissa, mutta tämä tehtävä oli aivan erilainen niihin verrattuna, sillä haltuun otettava materiaali sisälsi paljon enemmän vetovastuuta kokonaisuuden kannalta. Toivon pääseväni myös tulevaisuudessa tekemään paikkausrooleja.

Tavoitteenani oli laulaa rooli niin, että kokonaisuus pysyy eheänä, vaikka ääni ja lava-toiminta tulevat kahden eri ihmisen toteuttamana. Mielestäni onnistuin tavoitteessani hyvin. Olin aiemmin analysoinut Tytin lavatoimintoja ja pohtinut, kuinka niiden tulisi vaikuttaa

ääneen. Sain jälkepäin palautetta, että mikäli yleisölle ei olisi etukäteen ilmoitettu erikoisjärjestelystä, ei olisi huomannut äänen tulevan muualta. Kysyin itse palautetta myös vireestäni, johon kuulijat eivät olleet kiinnittäneet erityishuomiota. Back up -tehtävä kasvatti itseluottamustani laulajana ja esiintyjänä. Monet asiat, joista olin etukäteen huolehtinut, osoittautuivat aiheettomiksi. Kun tekee työnsä hyvin, se palkitaan.

3 MUSIKAALI

Musikaali on ooppera buffasta ja opereteista kehittynyt näyttämötaidemuoto, jossa osa tarinankerrontaa toteutetaan laulu- ja tanssinumeroiden avulla. Musikaalissa ei ole resitaativeja, vaan musiikkinumeroiden välissä olevat kohtaukset etenevät replikoiden. (Riding, A., Dunton-Downer, 2008) Musikaalissa usein myös pääroolien esittäjät tanssivat, kun taas oopperan äänenkäyttöllisten haasteiden vuoksi tanssi on usein jätetty erilliselle tanssiryhmälle.

Näyttelijä Mikko Paananen tiivistä musikaalin peruseriaatteen teatterin harjoitushuoneessa Viulunsoittaja katolla -musikaalin väliajalla mielestäni osuvasti; ”Musikaalissa idea olisi se, että tunne kasvaa niin suureksi, ettei puhe enää riitä. Silloin jatketaan musiikin keinoin.” (Paananen, M. 2018)

3.1 VIULUNSOITTAJA KATOLLA

Viulunsoittaja Katolla on juutalaisuuden perinteitä vaaliva musikaali. Sen käsikirjoituksen on kirjoittanut Joseph Stein, laulujen sanat Sheldon Harnick ja musiikin säveltänyt Jerry Bock. Viulunsoittaja Katolla on yksi maailman eniten esitetyistä musikaaleista. Ensi-iltansa musikaali sai Kuopion kaupunginteatterissa 9.9.2017 ja sitä esitettiin 58 kertaa. (Kuopion kaupunginteatteri, 2018)

Viulunsoittaja Katolla kertoo maitomies Tevjen ja hänen perheensä elämästä Anatevkan kylässä. Tevjellä ja hänen vaimollaan Goldella on viisi tytärtä, joiden rakkauselämän valinnat eivät miellytä vanhempia. He haluaisivat tyttärensä rikkaisiin naimisiin. Musikaalissa Tevje punnitsee perinteiden, uskon ja perheen välisiä arvojaan.

Tarinassa kuvataan myös juutalaisten elämää ja oloja Tsaarin Venäjällä. Täysin varoittamatta tulee käskykirje, jossa juutalaiset häädetään kylistään kolmen päivän varoitusajalla.

Kuopion kaupunginteatterissa Viulunsoittaja Katolla-musikaalin ohjasi Priit Pedajas, koreografian suunnitteli Jorma Uotinen, koreografian assistenttina toimi Riku Lehtopolku ja musiikin harjoitutti ja johti Mika Paasivaara. Harjoituspianistina toimi Tapio Nykänen. Lavastuksen ja puvustuksen suunnitteli Liina Unt, äänisuunnittelijana toimivat Kati Koslonen ja Antti Puumalainen ja valosuunnittelun teki Lassi Kröger. Musikaalin orkesterina toimi Kuopion kaupunginorkesteri. Näyttämöllä nähtiin n. 70 henkeä ja koko työryhmässä oli jopa 130 henkeä. (Kuopion kaupunginteatteri, 2018)

Kuva 5.Osa Viulunsoittaja Katolla -musikaalin työryhmää Kuopion kaupunginteatterissa (kuva: Sami Tirkkonen)

3.2 HARJOITTELUPROSESSI

Minua pyydettiin mukaan taiteelliseksi avustajaksi Viulunsoittaja Katolla- musikaaliin keväällä 2017, johon vastasin välittömästi myöntävästi. Olin aiemmin ollut mukana Annie Mestariampuja -musikaalissa, jossa olin myös tehnyt pienimuotoisemman back up -tehtävän siirtyessäni toisen taiteellisen avustajan rooliin kesken esityskauden. Koin tehneeni työni hyvin aiemmassa produktiossa. Olin onnellinen, että hyvin tehty työ johti työsuhteen jatkumiseen. Työt tällä alalla eivät ole itsestäänselvyys, etenkin opiskeluvaiheessa.

3.2.1 YHTEISET HARJOITUKSET

Aloitimme musikaalin harjoittelun keväällä 2017 lauluharjoitusten merkeissä. Viulunsoittaja Katolla on musiikillisesti hyvin klassinen musikaali, joten kapellimestari Mika Paasivaara toivoi kuorolta klassisen pyöreää ja legatolinjaista äänenkäyttöä. Suurimpaan osaan kappaleita valitsin klassisen äänenkäyttötavan ja vahvan legaton. Muutamaan kappaleeseen, esimerkiksi To Life -majatalokohtaukseen kapellimestari toivoi ronskimpaa otetta, joten niissä käytin rytmilaulun tekniikkaa.

Itse ajattelen, että oletusasetukset laulamista pysyvät tyylistä riippumatta samana, mutta suurin muutos on kurkunpään asento. Klassisessa äänenkäytössä kurkunpää on matala ja rytmilaulussa korkea. Kun puhumme, kurkunpää on yleensä neutraalitulassa. Minulle on joskus hankalaa hahmottaa rekisterivaihdoksia rytmilaulun tekniikkaa käyttäessä, etenkin korkeammassa äänissä. En hahmota, milloin rintarekisterini, jolloin ääni resonoi rinnassa, vaih-

tuu vahvistettuun, kuulokuvaltaan rintarekisterin kaltaiseen päärekisterisointiin. Tavoitteenani on ehdottomasti ratkaista tällaiset hahmottamisongelmat lisäopiskelulla, mutta työntekoa ne eivät kuitenkaan haittaa. Koen, että olen saavuttanut tasalaatuisen laulutekniikan, jolla pystyn työskentelemään ilman tahattomia rekisterinvaihdokseen liittyviä muutoksia.

Klassisessa laulussa rekisterivaihdokset ovat minulle selkeämmät. Itse olen jakanut ääneni kolmeen alueeseen, alarekisteriin, keskialueeseen ja ylärekisteriin. Klassisessa äänenmuodostuksessa minua on opetettu tavoittelemaan ”yksirekisterisyyttä”, jolloin rekisterirajat eivät ole kuultavissa. Näin ääni pysyy kautta linjan päärekisterissä, jolloin ääni resonoi nenä- ja otsaonteloissa. Koen, että tietoisuus rekisterirajoista auttaa suunnittelemaan ylimenot ja säilyttämään tavoitellun ”yksirekisterisyyden”. Alarekisterissä tarvitsen apuun myös rintarekisteriä, jotta ääni pysyy kiinteämpänä, eli ilmaa ei ”vuoda” läpi tekstin mukana.

Ensembleroolini tässä musikaalissa piti suurimmaksi osaksi sisällään laulamista. Rooliini kuului kolme repliikkiä ja tanssia muutamassa kohtauksessa. Minut kaksoismiehitettiin ammattitanssijan kanssa, mikä loi osakseen haasteita molemmille. Minulle kuorostemmat olivat helppoja ja en tarvinnut niihin paljoa harjoitusta, mutta soolotanssit tuottivat vaikeuksia ja toisinpäin luonnollisesti stemmat olivat haastavampia vastaparilleni ja tanssit luonnistuvat häneltä erinomaisesti. Päätin lopulta keskustella koreografi Jorma Uotisen kanssa, mikäli tilalleni voitaisiin majatalokohtaukseen laittaa toinen tanssija. Minut palkattiin musikaaliin laulamaan ja mikäli olisin tanssinut koko kohtauksen, en olisi pystynyt toteuttamaan alkuperäistä tehtävääni tarvittavalla laadulla. Ensisijainen tehtäväni oli sopraanostemman laulaminen haastavassa kohdassa, johon kapellimestari toivoi riehakasta äänenkäyttöä. Vaikka olen tanssinut paljon, oli liian suuri haaste pysyä ammattitanssijoiden tahdissa tanssiharjoituksissa, joissa oli paljon käsien painolle siirtymistä, piruetteja ja nopeaa liikettä. Toki lisäharjoittelulla tämä olisi ollut mahdollista, mutta aikataulu oli tiukka. Halusin ajatella taiteellista kokonaisuutta, yksi laulaja ammattitanssijoiden keskellä pistää silmään. Mielestäni on lahjakkuutta myös joskus myöntää, ettei pysty kaikkeen. Olen periksi antamaton, joten aluksi minusta tuntui, että vain luovutin haasteen edessä. Sain ratkaisustani jälkeensä kiitosta, mistä tulin paremmalle mielelle.

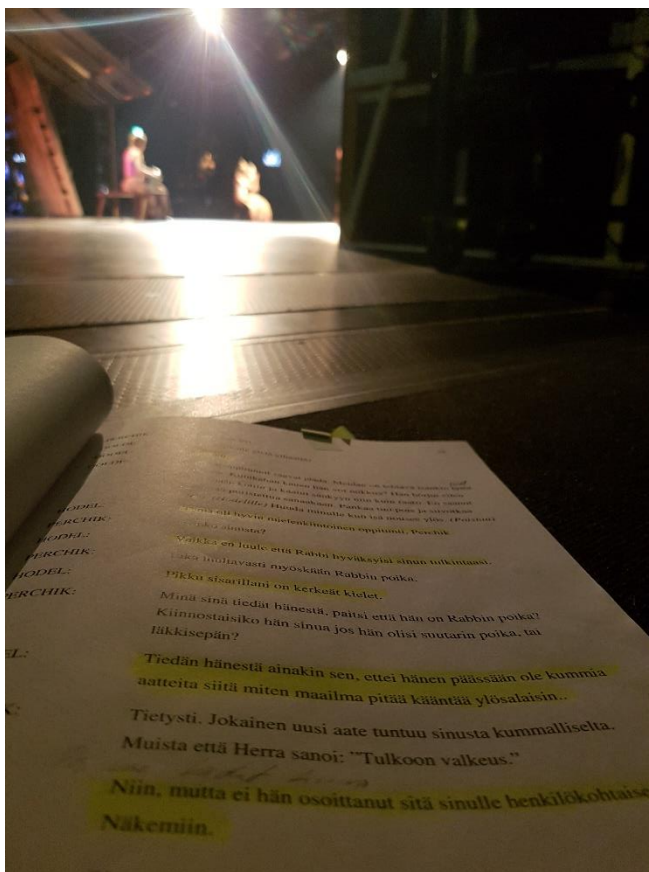
3.2.2 BACK -UP ROOLI

Back up -sopimuksen teimme ennen kesälomaamme 2017. Sain kesäksi harjoitustallenteen ja Hodel -roolin nuotit, jotta pystyin harjoittelemaan lomalla. Kesällä aloitin roolin repliikkien harjoittelusta. Ajattelin etukäteen, että olisin harjoitellut tekstin harjoitustallenteen

kanssa, mutta huomasin oppivani jo käsikirjoitusta lukemalla ja mentaaliharjoituksia tekemällä. Ennen kesää olin seurannut parit näyttämöharjoitukset, merkinnut käsikirjoitukseen tulo- ja menosuuntia ja mahdollisia tarpeistoja. Dialogi oli siis jo ”korvassa”. En halunnut kuunnella alkuperäisen esittäjän näyttelemistä liikaa, sillä tavoitteeni ei ollut tehdä kopiota. Toki kohtausten rytmin tuli olla sama, mutta roolityön halusin tulevan minun itseni kautta. Päälleliimattu ei olisi uskottavaa.

Olin suunnitellut, että käyttäisin Hodelin lauluissa ainoastaan rytmilaulun tekniikkaa, mutta lopulta päädyin tekemään toisin. Sisarusten Matchmaker-kappaleessa käytin rytmilaulun tekniikkaa, koska siinä tunnelma on leikkisä ja jopa villi. Laulussa on valssimainen ja runsas orkesterisäestys. Tytöt huutavat maailmalle haluavansa miehen, joka on niin komea, että häikäisee. Lopuissa lauluissa valitsin klassisen laulutekniikan. Esimerkiksi Hodelin soolokappaleessa Far from the home I love, on mahdollisuus tehdä kauniita nyansseja ja herkkää tunnelmaa. Kappaleen orkesterisäestys on pelkistetty ja herkkä. Mielestäni onnistuin tunnelman luomisessa parhaiten käyttämällä klassista päärekisteriäni.

Syksyn harjoituskaudella sain näytellä koko roolin yhdessä harjoituksessa, jossa käytiin läpi Hodelin ja Perchikin dialogia ja suurta hääkohtausta. Hääkohtauksessa oli suuri ja vauhdikas tanssinumero, jota en ollut koskaan kokeillut parin kanssa. Koska enseblessä oli kaksoismiehitys, olin aiemmin päässyt joka toisella harjoituskerralla lavan taakse harjoittelemaan tanssia. Kohtaukseen siirtyminen sujui hyvin. Vastanäyttelijäni auttoi minua paljon kuiskaamalla seuraavia menosuuntia, joten pysyimme koko tanssin ajan menossa mukana. Oli hienoa huomata, kuinka avuliaita ja ymmärtäväisiä kaikki ovat teatterissa poikkeustilanteen sattuessa. Kohtausharjoitukset sujuivat kaikin puolin hyvin, en tarvinnut käsikirjoitustani harjoituksen aikana ja sain työstäni hyvää palautetta. Tämä nosti itsevarmuuttani, mikäli joskus tulisi tarve roolin tekemiseen näytöskaudella.

Kuva 6. Back up -näyttelijän harjoittelunäkymä. (Kuva: Janette Teittinen)

3.3 ESIINTYMINEN

Sain tiedon paikkauksen tarpeesta 23.10.2017 illalla ja päädyin laulamaan roolin verhoista 24.10. ja 28.10. näytöksissä. Lisäksi olin verhoissa varmuuden vuoksi 27.10 näytöksessä, kun alkuperäisen esittäjän äänen kestämisestä ei oltu täysin varmoja. Teatterin päätös osoittautui viisaaksi, sillä seuraavana päivänä ääni oli taas poissa. Roolin alkuperäinen esittäjä näytteli roolin replikointiosuudet ja muun lavatoiminnan näyttämöllä, minä sijoituin monitorin eteen lavan taakse. Koska molemmat paikkaukset tulivat teatterin tietoon niin myöhään ennen näytöstä ja alkuperäinen esittäjä koki pystyvänsä näyttelemään, päädyttiin tähän ratkaisuun. Koko roolin pikapaikkausharjoitusta ei ollut mahdollista järjestää.

Laulaminen sujui hyvin. Kapellimestarin näytöt lähtöihin olivat todella selkeitä ja duetoiminen tuntui yllättävän luontevalta, vaikkei duetto-paraa ollut mahdollista nähdä. Tein molempina paikkauksertoina lisäksi myös oman ensembleroolini kokonaisuudessaan, mikä lisäsi liikkuvien osien määrää. Onneksi oma roolini oli jo hyvin hallussa, joten muutaman laulun lisääminen ei hämmentänyt. Hääkohtauksen lauluosuuden lauloin oman ensembleroolini lomassa näyttämöltä. Sijoituin laulamista varten tavallista paikkaani taemmas, ettei illuusio katoaisi. Toki yleisölle ilmoitettiin poikkeustilanteesta ennen näytöstä, mutta mielestäni taiteellisen kokonaisuuden tuli silti säilyä mahdollisimman ehyenä.

Sain paikkaustyöstäni hyvää palautetta sekä kapellimestarilta, työryhmältä että katsomassa olleelta yleisöltä. Myöhemmin yleisössä oli kuulemma mietitty, lauloiko roolin tosiaan eri ihminen, koska kokonaisuus oli ollut niin uskottava. Harjoitusprosessin aikana minulla oli hetkittäin paljon epävarmuuksia ja riittämättömyyden tunnetta. Positiivinen palaute ja onnistumisen kokemukset kasvattavat itsevarmuutta ja auttavat jaksamaan yli seuraavien epävarmojen hetkien, joita ilmenee taiteellista työtä tehdessä. Kun intohimo on suuri, haluaa aina olla paras mahdollinen versio itsestään yleisöä varten.

Kuopion kaupunginteatterissa on loistava ryhmähenki. Jo aiemmassa produktiossa Annie Mestariampujassa mukana ollessani huomasin, että koko työryhmä tukee toisiaan saumattomasti. Etenkin poikkeustilanteiden ilmetessä on ihaltavaa, miten koko työryhmä keskittyy aina parhaan elämyksen tuottamiseen. Työtä tehdään yleisölle, mitä arvostan. Lisäksi positiivista palautetta annetaan silloin, kun siihen on aihetta. Olen useissa produktioissa työryhmien kanssa keskustellessani huomannut, että usein positiiviset asiat unohdetaan helposti mainita. Kuopion kaupunginteatterissa vallitsee kannustava ja rakentava ilmapiiri.

3.4 ITSEARVIOINTI

Koin onnistuvani paikkaustyössä hyvin. Tunnelma ennen näytöstä oli jälleen jännittävä, mutta näytöksen aikana oloni oli rauhallinen. Olin harjoitellut materiaalin hyvin ja muistutelin sitä mieleeni koko näytöskauden ajan säännöllisin väliajoin. Onnistuin mielestäni erityisesti Far from the home I love -kappaleen laulamiseksi. Se tuntui istuvan äänelleni parhaiten. Sain myös siitä eniten positiivista palautetta. Lisäksi mieleeni jäi pitkän linjan ammattilaisen, Jorma Uotisen palaute Hodel -roolin näyttämöharjoitukseni jälkeen. Hän kertoi minulle pitävänsä valoisasta tavastani ilmaista näyttämöllä. Tällainen palaute auttaa jaksamaan tulevana epävarmuuden hetkinä.

Koirien Kalevalasta sain paljon itsevarmuutta back up -töiden tekemiseen. Koska tilanne ei ollut Viulunsoittaja Katolla -musikaalissa enää niin vieras, tuntui oloni itsevarmimmalle tässä produktiossa. Minulla on aina ollut hyvin vahva sisäinen monologi produktioiden harjoituskaudella, jossa käyn läpi asioita, joita minun pitäisi vielä kehittää saavuttaakseni haluamani tuloksen. Usein olen antanut omille ajatuksilleni ja johtopäätöksilleni omasta taitotasostani hieman liikaa painoarvoa, jolloin itsevarmuus on hyvin alhainen. Nyt olen kuitenkin hiljalleen oppinut myös hiljentämään sisäisen kriitikkoni. Minut on palkattu näihin töihin, koska olen riittävän hyvä. Opiskelen tätä alaa, koska minussa on nähty potentiaali kasvaa ja kehittyä muusikkona ja laulajana. Vaikka opittavaa on paljon, tulisi minun myös muistaa, että tekemisessäni on jo paljon hyvää.

4 TAITEILIJAN SISÄINEN MONOLOGI

Itsekriittisyys on ollut suurin haasteeni kehittyessäni taiteilijaksi. Koen, että minulla on paljon potentiaalia kehittyä. Usein minut valtaa kuitenkin tunne, etten ole tehnyt tarpeeksi, kehittynyt riittävän paljon ja nopeasti tai että en ole onnistunut esiintyessäni, vaikka palaute olisi kuinka positiivista. Sisäinen monologi epäonnistumisista on saattanut olla äänessä jopa kesken konserttitilanteen. Joskus olen laulaessani tulkinut kuulijoiden ilmeitä ja tehnyt johtopäätöksiä omasta onnistumisestani. Joskus olen jopa miettinyt, että mitä jos olen luokattoman huono laulaja, mutta kukaan ei kehtaa sitä minulle kertoa. Ääneen sanottuna nämä ajatukset ovat naurettavia. Olen laulun ammattikorkeakouluopiskelija, esiinnyn aktiivisesti erilaisissa tilaisuuksissa ja minulla käy useampi laulun yksityisoppilas viikottain. Tiedän olevani hyvä laulaja ja esiintyjä ja tiedostan realistisesti myös kehitettävissä olevat asiat ja välineet, joilla saavuttaa tavoitteeni. Olen tullut siihen tulokseen, että itsekriittisyys johtuu intohimosta kehittyä. Musiikki ja esiintyminen ovat minulle niin tärkeitä asioita, että niihin on joskus vaikeaa suhtautua rationaalisesti.

Tutustuin introspektioon eli metodiin, jolla tutkitaan kokemuksia ja tuntemuksia ensimmäisen persoonan näkökulmasta. (Polvivaara, L. 2013) Olen tietämättäni käyttänyt paljon introspektiota ja määrittänyt omaa taitotasoani hyvin pitkälle introspektiolla saavuttamillani johtopäätöksillä. Ymmärsin kuitenkin, että tämä ei ole täysin luotettava keino. ” Esimerkiksi simulaatioteorian mukaan ymmärrämme vaikkapa toisten ihmisten vihaa, koska olemme itse olleet vihaisia.” (Polvivaara, L. 2013) Kuluneen vuoden aikana olen päässyt jo paljon pois oman taitotasoni määrittämisen tarpeesta. Luottamus siihen on kasvanut, että kun teen parhaani, se riittää.

Katsoin Royal Opera Housen Youtube-kanavalta videon nimeltä Becoming Zerlina, jossa sopraano Elizabeth Watts valmistautuu debytoimaan Zerlinan roolissa Don Giovanni-oopperassa. Hän puhuu videolla asioita, joita olen itse miettinyt paljon. ”En usko, että olen yksin suuren epävarmuuden tunteen kanssa harjoitusprosessin keskellä.” (Becoming Zerlina, The Royal Opera Housen youtube-kanava) Watts puhuu siitä, kuinka hän ohjaa sisäistä monologiaan uskomaan, että hänet on palkattu, koska on riittävän hyvä tehtävään. Watts on videolla huolissaan siitä, kuinka pystyy omalla työllään vastaamaan muiden laulajien saavuttamaan korkeaan tasoon. Videon katsottuani otin asian puheeksi myös teatterilla ja koulussa. Keskusteltuani työkavereideni kanssa huomasin, että nämä tosiaankin ovat asioita, joiden kanssa moni tekee töitä. Ajatukset on opittava valjastamaan voimavaraksi, jonka avulla jaksaa harjoitella ja päästä parempiin tuloksiin.

5 NÄYTTELIJÄNTYÖ

Näyttelijä Mikko Rantaniva auttoi Viulunsoittaja Katolla -musikaalissa taiteellisia avustajia näyttelemiseen liittyvissä asioissa. Kävimme yhdessä läpi repliikkejä ja pohdimme, mitkä olivat lauseiden tärkeimpiä sanoja ja miksi roolihahmot sanovat, miten sanovat. Sain tästä hyviä työkaluja, joita käytin myös back up -roolin harjoittelussa.

Haastattelin Rantanivaa näyttelijäntyöhön liittyvissä asioissa. Sain vahvistusta näyttelemiseen liittyviin ajatuksiini ja myös monia uusia oivalluksia. Rantaniva puhui paljon rytmistä ja tärkeimpien sanojen löytämisestä tekstistä. Ymmärsin, kuinka paljon näyttelemisessä ja laulamissa oikeastaan onkaan samaa. Laulaminenhan on nimenomaan tarinankerrontaa ja roolin esittämistä musiikin keinoin. Puhuimme siitä, kuinka roolihahmoa rakentaessa on hyvä etsiä eri lähestymistapoja leikin ja ”pelleilyn” kautta. ”Jossain vaiheessa harjoituksia aina tulee se oivallus. Hahmoa pitää lähteä hakemaan väärästäkin paikasta, että löytyy se oikea. Roolista voi tehdä minkälaisen hahmon tahansa, kunhan se on oikea henkilö. Pitää selvittää itselleen syyt, miksi henkilö ajautuu kyseisiin tilanteisiin ja käyttäytyy kuten käyttäytyy.” (Mikko Rantaniva, 2018)

Näyttelijän on hyvä tarjota erilaisia lähestymistapoja ohjaajalle roolia rakentaessa ja olla avoin dialogille ohjaajan kanssa. Kun tekee perusteltuja valintoja, muuttuu rooli oikeaksi ihmiseksi. Seurasin Rantanivan ja ohjaaja Priit Pedajaksen työskentelyä Viulunsoittajan harjoituskaudella ja huomasin selkeästi dialogin merkityksen. Molemmat perustelivat omat näkemyksensä ja yhdessä niistä muodostui uskottava tulos ja rooli, jonka henkinen kehityskaari oli selkeästi nähtävissä musikaalin aikana.

Puhuin Rantanivan kanssa myös pikapaikkauksista, joista hänellä oli paljon kokemusta. Joskus hän oli ottanut roolin haltuun jopa alle tunnin varoitusajalla. Sain hyviä vinkkejä pikaiseen harjoitteluun. Esityksen alkaessa kannattaa keskittyä vain siihen asiaan, joka on ensin vuorossa, sitten vasta seuraavaan. Kaikki eivät pysty ottamaan haltuun suuria kokonaisuuksia nopealla aikataululla. Mikäli se taito on, tulee vain pitää pää kylmänä ja luottaa itseensä. Silloin suuretkin kokonaisuudet on mahdollista oppia hyvinkin nopeasti. (Rantaniva, 2018)

Monilla näyttelijöillä on omat keskittymisrituaalinsa ennen näytöstä. Itse olen aina ensimmäisistä esiintymisistäni alkaen ottanut tavaksi ennen näyttämölle astumista hengittää syvään, sulkea silmäni ja hymyillä. Sen jälkeen virittäydyn tunteeseen, joka minulla on seuraavassa kohtauksessa. Olen nähnyt muiden näytteliöiden esimerkiksi punnertavan, ravista-

neen käsiään, nyrkkeilleen ilmaa, hyppivän tai laittavan kädet korvilleen ja hengittävän syvään. Näyttämöllä oleminen vaatii syvää keskittymistä ja roolin tunneskaalan elämistä. Itseleni pieni keskittymisrituaali tuntuu auttavan paljon. Keskittyessäni palautan itseni takaisin roolin maailmaan.

Kuva 7. Tunnelmia onnistuneen pikapaikkauksen jälkeen. Kuva: Janette Teittinen

6 PÄÄTÖKSEKSI

Opinnäytetyön tekeminen on ollut monella tapaa opettavaista. Olen kehittynyt laulajana, näyttelijänä ja kokonaisvaltaisesti esiintyjänä. Minulle on aina ollut tärkeää pukea ajatuksiani sanoiksi ja koen oppivani parhaiten käymällä asioita läpi ääneen. Olen oppinut paljon prosessin aikana itsestäni ja tavoistani oppia. Myös itsevarmuuteni taiteilijana kasvoi.

Saavutin asettamani tavoitteet. Molemmissa näytöksissä näytökset pystyttiin esittämään ilman häiriötä. "Ohjaajana (Koirien Kalevala) ja kollegana (Viulunsoittaja katolla) häntä em. tilanteissa seurattuani voin todeta, että keskittymiskyky ja tarkkaavaisuus oli Janetella näissä ääritilanteissa huippuluokkaa. Janetteen oli helppo luottaa ja nojata. Hän toimi sovittusti ja lisäksi pystyi stressaavassa erikoistilanteessa tuottamaan laadukkaan, kauniin tulokinnan." (Rautsiala, V., 2018)

Olen kokenut erityisen hyödylliseksi opinnäytetyöni aiheesta syntyneet keskustelut työ - ja koulukavereideni kanssa. Mielestäni kannattaa hyödyntää sitä, että on päivittäin tekemisissä lahjakkaiden ja monialaisesti kokeneiden ihmisten kanssa. Keskustelut ovat olleet hedelmällisiä kaikille. Tämä on ala, jossa ei voi koskaan sanoa olevansa valmis. Kehittyminen jatkuu läpi uran.

Kun sain kumartaa yksin viimeisenä täyden salin edessä, oli se tähän astisen urani upein hetki. Kumartaminen on aina ollut minulle hyvin symbolinen kokemus. Kiitos yleisölle, että saan tehdä tätä työtä. Kiitos itselleni, että olen jaksanut pysyä tällä tiellä myös hetkinä, kun menestys on ollut epävarmaa. Sain opiskelupaikan kolmannella hakukerrallani. Vaikka olin harrastanut paljon, en ollut ymmärtänyt, mitä taitoja ammattiopiskelijalta vaaditaan. Suurin haasteeni oli musiikin teoria. Lisäksi olin tehnyt vain klassisen laulun 1/2 -tasosuorituksen. Mielestäni olen opiskeluaikana osoittanut kykyäni oppia nopeasti uutta. Olen säästänyt kaikki laulutaltiointini opiskeluajalta ja kehitys on huimaava. Tietenkään kehittyminen ei olisi ollut mahdollista ilman opettajiani Anna-Maria Pekkistä ja Mari-Anni Hilanderia. Anna-Maria auttoi minua luomaan vankan pohjan ja karsimaan epätaloudellisia äänenkäyttötapoja, jonka päälle olemme rakentaneet lisää teknistä osaamista ja kehittäneet myös musiikillisia taitojani Mari-Annin kanssa. Nyt valmistaudun Mari-Annin johdolla C-tasosuoritukseeni ja olen kehittymässä koloratuurisopraanoksi.

Toivon, että opinnäytetyöni ansiosta saan jatkossakin töitä teattereista ja minulle luotetaan hoidettavaksi myös uusia pikapaikkaustehtäviä. Lopullinen tavoitteeni on päästä töihin oopperaproduktioihin ja työskennellä laaja-alaisesti laulajana ja musiikkipedagogina. Sillä välin nautin matkasta, jolla olen. Välillä sen unohtaa, että teen jo nyt sitä, mitä unelmoin koko

lapsuuteni pääsevänä tekemään. Vaikka tavoitteet kasvavat ja niitä tulee koko ajan lisää, tulee myös muistaa välillä pysähtyä hetkeen.

7 LÄHDELUETTELO

Kuvalähteet:

TIRKKONEN, Sami. Kuopion Kaupunginteatteri. 10.3.2017, 13.4.2018 Digikuva

TEITTINEN, Janette. Henkilökohtaiset kuvat. Digikuva

Videolähde:

Inside opera: Becoming Zerlina – from first rehearsal to stage (The royal opera) <https://www.youtube.com/watch?v=IpGB8mwigTu0> Suomenkoski ja litterointi: TEITTINEN, Janette

Verkkolähteet:

www.Kuopionkaupunginteatteri.fi ,10.3.2017, 13.4.2018

www.Kuopionkonservatorio.fi 10.3.2017

Kirjalliset lähteet:

RIDING, Alan, DUNTON-DOWNER, Leslie, Ooppera, 2008, Helsinki

PALAS, Rainer, 2003, Taidemusiikki tutuksi, Otava, Helsinki

TEITTINEN, Janette opinnäytetyön oppimispäiväkirja ja muistiinpanot

STEIN, Joseph, BOCK, Jerry Viulunsoittaja katolla-käsikirjoitus

KUUSISTO, Jaakko Koirien Kalevalan partituuri

POLVIVAARA, Lauri, 2013 Filosofian pro gradu- tutkielma

Henkilökohtaiset tiedonannot:

RAUTSIALA, Virpi, 2018, Henkilökohtainen sähköposti

KUUSISTO, Jaakko, 2017, tapaaminen Koirien kalevala-työryhmän kanssa

PAANANEN, Mikko, 2018, Kuopion kaupunginteatterin harjoituksissa

RANTANIVA, Mikko, 2018, Haastattelu opinnäytetyötä varten, Kuopion kaupunginteatterin näytöksessä